

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 69. ANUL XIII.

Telegrafulu este de doua ori pe septiman .. joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la espeditur'a oiei pe afara la c. r. poste, cu bunigat'a prin scrisori francate, adresate catre espeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

Sabiu, in 2/14 Septembrie. 1865.

tru provinciile din Monarchia pe unu an 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litere mici, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a treia repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Cuventulu Rev. D. Timoteiu Cipariu.

Vicepresiedintelui Asociatiunei transsilvane, la deschiderea adunarei generale din Abrudu in 16/28 Aug. 1865.

Preastimati domni si frati!

Asiu fi doritu din tota anim'a, ca si cu ocaziunile de mai nainte, nunumai eu, ci noi cu totii cati ne aflamu acum si ne aflaramu la adunarile cele mai deaprobe trecute: ca Preaveneratul Presiedinte alu acestei Asociatiuni sa se fia potutu afla in mijloculu acestei stralucite adunari, spre a o conduce cu tota energi'a indatinata si cu tota insufletirea, ce scie insufla in animele tuturor, si a nu lasa si acum, a 3-a ora, acesta sarcina atatu de grea pe umeri asi'a de nepotinciosi, si mai alesu in momentele, candu si acum amu de a suferi din partea unoru schimbari aprice in sanetate-mi, si abi'a cutezai a pleca intr'o caletoria asi'a de lunga si molesta pentru celu patimasiu, spre implinirea unei obligatiuni atatu de importante. Insa si acum, atatu ostenele puse in caus'a ierarhiei sele, catu si alte acte oficiose, nu lasara pre Escel. Sea, precum avu bunatate a-mi scrie, nici cu acesta ocaziune a ocupa acestu scaunu, la carele si a dou'a ora l'a chiamatu increderea generala a adunarilor Asociatiunei. Insa pre catu mi este de mare parerea de reu a mea si a nostra a tuturor pentru absentia Esc. Sele, pre atatu-mi este de mare si bucuria de alta parte, ca Domnedieu, bunulu parinte alu nostru tuturor, ne-a adunatu iarasi la unu locu, ca sa ne consultamu si mai incolo de afacerile Asociatiunei nostre, si despre mijlocele, ce suntu a se lua pentru de a inainta scopulu acesteia: literatur'a si cultur'a nationala. Caci deca scopulu e asi'a de mare, si cu atatea greutate impreunatu, precum fia-care din noi simte si scie, si deca acestu scopu e atatu de comune pentru tota natiunea romana nunumai din patria nostra, ci si mai departe, fiindca rezultatele si consecutiunile ori caroru intreprinderi nici odata nu remanu restrinse la cerculu, pentru care s'a intreprinsu, ci totdeun'a si intindu undele sele giuru impregiuru in tote partile, atunci si nevointi'a nostra, zelulu, nepregetarea, inca se cade sa fia comuna, a tuturor, din tota anim'a, cu tota caldur'a, si din tote puterile; pentru ca rezultatele mari nu se potu castigá cu poteri mici, si causele nationali, ori de ce natura sa fia, nunumai politice, ci si cele literarie si cele de cultura, suntu totdeun'a cause gigantice, care nu le potu duce in efectulu priimirei, pregatitorii de avere si de activitate si barbati cu energia si promti la ori ce sacrificiu catu de mare sa fia.

Ca Presiedinte in ora de acum asiu ave obligatiune, de a da celu putnu o repede idea despre progressulu, ce a facutu Asociatiunea nostra in respectulu inaintarei literaturii catu si alu culturii nationali —, insa acesta idea, credu eu, ca fiacarele dintre noi va poté sa si o faca insusi din raportulu activitatei comitetului centrale in decursulu anului, ce acum'a se incheia. Ear deca cumva ide'a, care va sa si o formeze cine-va in acestu respectu, nu va respunde deplinu asceptarei interne a sele, asiu rogá sa se iee in consideratiune, si ce amu disu mai susu despre rezultatele mari, dupa ce puterile Asociatiunei nostre atata suntu de mici, catu e de mirare, cum amu si cutezatu a ne apuca de scopuri asi'a de inalte cu poteri si mijloce atatu de miciore.

A venitu tempulu, credu eu, in care mai cu multa seriozitate sa consideramu momentozitatea intreprinderii nostre, sa ne scuturamu ori din letargia ori din nepasare, sa lasamu nou sboru spre a da aripi Asociatiunei intru scopurile eii, pentruca a o lasa sa stagneze si sa se innece in nepotintiele si neaverea eii, aru fi lucru prea tristu si pecatu forte mare. Semnele precurgatore insa-mi dau inima sa sperezu, ca adunarea de acumu va sa faca epoca noua in analele Asociatiunei nostre. Deo cerulu, ca acestu locu classicu alu ve-

chiloru nostri parinti sa insuflé in inimile nostre ale totora spiritulu acelu poporu mare, carele in tote partile lumei, unde au petrunsu cu bratiulu lor celu vertosu, au introdusu si cultur'a impreuna cu literatur'a romana.

Adaugu salutarea mea cea mai cordiala atatu catre Ven. Adunare generala, catu si in numele acesteia catre prea demnii cetatieni ai loculu acestuia, cari ne-au cuprinsu cu alata cordialitate fratiésca si ospitalitate rara.

Totdeodata dechiaru siedinti'a adunarei generarie de deschisa.

Ce mai dicu diuariele?

Tactic'a barbatiloru de statu magiari, pan' acum acoperita in velulu secretulu, astadi se vede in tota estensiunea eii. Pecandu lumea se ascepta, ca va sa se conchiamo diet'a ungara, ca aceea va ncepe indata negociatiunile cu imperiulu pentru cestiunea dreptulu de statu etc, pe atunci barbati de statu unguri au apucatu a desfasura ghemulu dintr'alta parte. Ei judeca si concheia asi'a: Diet'a ungara se va conchiamá, dar inainte de a ncepe lucrurile sele, trebnie sa fia intréga, caci in tregitate a este un'a din calitatiile eii nedispensabile; spre a fi insa intréga, trebnie sa iee parte la dens'a si ablegatii Transsilvaniei, ca ai unei parti intregitore ai regatulu Ungariei. Deputatii acestia transsilvani insa numai in diet'a transsilvana se potu alege; prin urmare mai nainte trebnie conchiamata diet'a transsilvana, carea conchiamandu-se pe bas'a legii din 1848 de siguru se va pronuncia pentru uniunea cu Ungaria, va alege deputatii sei pentru Pest'a si se va inchide. Va sa dica, cestiunea ungara se ncepe cu cestiunea transsilvana.

De aceea diet'a transsilvana, ce are a se conchiamá in curendu, este pusa acum in prosceniulu desbateriloru jurnalisticé, si unele din cele mai esentiale intrebári, ce se punu, suntu: ca ore ce voru face Romanii si Sasiu fatia cu acesta dieta? Ore deplini-se-va uniunea? si ce urmari va ave ea pentru pozitiunea imperiului intregu?

„Debatté“ — cunoscut'a foia magiara in limba germana — are cea mai buna sperantia, ca atatu Romanii catu si Sasiu voru alege si voru intrá in dieta. Ea scrie: „P. n. decisiuni in afacere a transsilvana au urmatu. Emisele regesci au si-mersu la Guberniu la Clusiu. Acelea numai dupa publicarea in Guberniu voru strabate in publicu. Pan' atunci potu sa mai treca 3—4 zile.“

Faimela latite cu atat'a zelu din partea amiciloru nostri centralistici, dupa cari Romanii de dincolo de Királyhago aru fi hotaritu, a nu tramite deputati la fiitorea dieta transsilvana, credemu ca voru remané numai faime. Noue ni se pare ca avem cuventu a sperá, ca inteliginti'a romana se va apuca de acesta cestiune cu acea minte asediata si cu acea placabilitate, carea e de lipsa de tote partile, deca e sa ne succeda a esi din miseri'a politica. O notabilitate romana se dice ca s'aru fi declarat: „Noi simtimu miserabilitatea acestoru impregiurari intocmai ca si Magiarii si Secuii, macarca acestia pare ca credu, ca noi ne aflamu intr'ensele bine de minune. Noi vomu dovedi, ca vomu cu seriozitate placabilitatea si crearea de referentie statornice. Ne place a sperá, ca Magiarii si Secuii nu ne voru remané datori cu aceea doveda din partea lor.“

Sciri totu asi'a de mbucuratoare vinu din Sasime. In epistol'a unei personalitati de acolo forte cu influentia se dice: „Poteti fi incredintiati, ca inteleginti'a independente a tuturor natiunilor nostre nu este de credinti'a aceea, ca candu aru fi periculosu pentru imperatu si imperiu, deca fiii aceleiasi tieri in fine si-voru aduce aminte, ca suntu frati, si voru face capetu certe indelungate.“

Pentru alegerile din Transsilvania trebuiescu optu septe-

mâni. Déca dar conchiamarea va urmá in 10 ale acestei luni, diet'a se va aduná in cele d'antáiu dile ale lui Novembre.

Patrusprediece dile dupa publicarea hartiei de conchiamare pentru diet'a transsilvana are sa urmeze conchiamarea dietei ungare, fiindca dela conchiamare pâna la deschiderea dietei trebuie sa tréca ce-va preste 10 septemáni, asiá reprezentanti'a ungara a tieriei póte incepe siedintiele sele la mijloculu lui Decembre, va sa dica o luna dupa deschiderea dietei transsilvane. —

„Ost-Deutsche Post“ vorbindu despre argumentá-rile „Debattei“, le combate din tóta poterea. „Nu vomu vorbi dice mai pe largu despre acésta violentia (adeca uniunea), cristalisata in forme legale la parere. Dorimu numai, cá acelesi tinte reapucate sa nu aiba dinainte-le aceleasi cáli semnate cu urme nesterse de sánge. Asiá numit'a lege de uniune de multu este discutata si judecata. Aru fi celu mai nefericu luercu pentru monarchia si coróna, déca pre elotii (sclavii) de sute de ani, pre Románii, ce numai prin diplom'a din Octobre si constitutiunea din Februaru, va sa dica prin imperiu au ajunsu la positiune de dreptu, pre Románii, dicu, acésta massa de potere primitiva, amu voi a-i predá de nou suprematiei magiare. Cáci uniunea este domnirea Magiarilor; uniunea dá Ungurilor maiortatea in Transsilvani'a, de óre ce populatiunea ungara din Ungari'a si Transsilvani'a se contopese atunci intr'un'a; atunci apoi ce au Románii de acceptatu? O foia magiara dice inca de acum, ca Ungurii n'aru avé nimicu incontr'a priimirei Románilor cá natiune legala; insa pentru ce acésta priimire, dupace legile din 1848 au proclamatu egalitatea legei? Ast'a nu e ironia, ci vorbitu seriosu. Se facu dara provocári la acele legi, contr'a cáror'a Románii s'au operatu cu tóta poterea lor! In modulu acest'a se pregatescu Magiarii inca de acum, pana candu inca n'au ajunsu in Transsilvani'a la potere, a mplini „dreptele dorintie ale Románilor si Sasilor!“ Bine, Transsilvanenii au avutu ocaziune de ajunsu, a studiá in viét'a moderna in modu practic, ce va sa dica „credinti'a punica.“ Dieu lor nu le e doru a continuá studiile acestea.

Dar chiaru si la casulu acel'a-ce nu se nimeresce — candu lagea pentru uniune aru fi neatacabila, póte-se realisa fára octroire? Conducatorii de astadi insisi sacrificia legalitatea uniunei, recomandandu o dieta transsilvana separata cá compromissu pentru transitiune. Ei dara insisi calca pe terenulu octroiriloru.

Pentruca déca terenulu din 1848 este neconditionatu legalu, apoi ori ce dieta transsilvana in forma este nelegala: ear déca statulu din 1848 nu se póte acceptá cu un'a cu dóue, apoi ini ntelesulu continuitáti de dreptu transsilvanu esista numai o dieta pe bas'a articuliloru de lege din 1791. Si n'adeveru se pare, ca Cancelari'a aulica pentru unu momentu a fostu la 'ndoiéla, ca óre in dilem'a acést'a a dreptulu sa nu se hotarésca pentru statulu din 1847? In fine insa se pare ca au invinsu statulu din 1848. Ear déca dd. Majláth, Kemény, Mikó, Apor etc. — despre d. Cancelaru aulicu Contele Haller, spre mirare, nu se face pomenire nicari'a; Gubernatorulu d. e. transfere guberniulu dela Sabiu la Clusiu, fára de a 'ntrebá mai inainte pre d. Cancelariu de curte; — déca dd. acesti'a suntu de parere, ca ori cum nu se mai póte infatisia lumei inca odata teatrulu dietei din anulu 1847 cu stabulu generalu eschisivu ungurescu nobilu, apoi fiacare dieta, care se abate cu o iota dela acele legi din 1791, care d. e. admite la representare si pre confessionalii greco-orientali si pre nenobili din comitate, este nelegala, afara inca de aceea, ca mai nainte aru trebui reconstituitu guberniulu legalminte si aru trebui suspendatu mai nainte si tribunalulu supremu transsilvanu infintiatu de curendu cu sanctiunea Maiestáti Sele.

Ear déca diet'a e sa fia si trebuie sa fia octroita, pentru-ce sa ceremu dela Maiestatea Sea o octroire noua? Déca dominéza legea necessitáti, apoi si o dieta noua nu póte ajunge valóre mai mare de dreptu, fiindca si ea trebuie sa fia octroita. In pamentulu legalitáti stricte — ce 'ntielegeti voi (Magiarii) printr'ens'a — nu veti poté resadí nici candu o dieta transsilvana. Nici legalitatea dietei ungare, nici a celei transsilvane nu este conditionata prin uniune. Acést'a e nedisputabile. Asiá dara josu cu masc'a legalitáti, — si ceea ce sunteti, cutezati a si pare! —

„Neues Fremdenblatt“, cautandu mai de aprópe la cestiunea transsilvana, afla, ca aceea n'aru fi tocmai asiá greu de descurcatu. Ungurii, dice ea, stau pe bas'a dreptulu lor; o parte essentiala a acestui dreptu e legea de uniune din 1848. Déca ministeriele eventuale nu s'aru fi departatu din cause de oportunitate dela calea legala, uniunea Transsilvaniei n'aru fi devenitu nici candu obiectu de cérta intre popórele dincolo de Lait'a. (Dar la 1848? Red.) Popórele slavo-germane n'aru avé lipsa a se intrepune in acésta cauza pâna atunci, panacandu prin uniune s'aru vedé sfasiata constitutiunea austriaca. Acést'a insa nu o va nici uniunea (? Red.); si apoi deocamdata stámu numai acolo, ca sa se intre-

be diet'a transsilvana, déca va ori nu va uniunea cu Ungari'a; alt'a e 'ntrebarea, ca óre decretá-va diet'a uniunea cu Ungari'a. (N. Frdb. despre acést'a nu se va mai indoi, déca va aflá, cá alegerile au a se face pe temelulu legei electorale din 1848. Red.) Fói'a acést'a, din punctu de vedere imparitalu, nu vede resarindu nici unu periculu din uniune, numai sa tramita diet'a din Pest'a deputati la Reichsrath. (Eftina politica! Red.) —

Din voci romanesci in privinti'a alegeriloru cea d'antáiu ni se pare a fi a dlui B. in G. a. z. Tr., care dice, ca inteligentii románi, cu cáti DLui au avutu ocaziune a se intalni, suntu de parerea aceea, ca Románii numai pe bas'a legei din 1863 sa aléga deputati dietali, pe bas'a altei'a nu!

Si noi, incátu amu avutu ocaziune a audi parerile dintre Románi, credemu, ca ei dupa legea din 1848 nu voru alege.

Protocolulu

Conferintieloru invetiatoresci din archidieces'a gr. or. a Transsilvaniei, Protopopiatele Sighisiórei si alu Palosiului tinute in Sighisióra in localitatea scólei gr. or. in 23 si urmatórele dile ale lunei lui Augustu 1865.

Conferinti'a I. din 23 Augustu a. c. ante de prándiu, se deschise din caus'a intardiarei mai multoru invetiatori la 10 óre prin PP. Cinstiele Sele Parintele Protopopu gr. or. Zacharia Boiu alu Sighisiórei, si Parintele Administratoru Prot. alu Tract. Palosiului Ioann Gheaj'a, si inca vr'o cáti-va preoti din ambele tracte au participatu la conferintie pâna in fine. Celu d'antáiu dupace s'au insinuat totu invetiatorii in list'a de conscriere aici alaturata /. tinu o cuventare potrivita scopulu adunári; dupa aceea se citi din partea Par. Adm. Ioann Gheaj'a cerculariulu Inspectoratulu supr. Scolare de sub N. Scol. 33. de dato Sabiu 1 Iuliu a. c. 1865.

Dupa aceea sa trecu la alegerea de comissariu locotinatoru alegendu-se unanimu Invetiatorulu primariu din Sighisióra Ioann Ciceiu; la acésta alegere au pasitu Invetiatorii ambelor tracte din acelasu punctu de vedere, cáci ca disulu invetiatoriu au ocupatu postulu acest'a de mai multe ori nu numai in conferintiele tractuale invetiatoresci; ci si din partea Inspectiunei supreme scolare au fostu insarcinatu cu conducerea astorufelu de conferintie.

In fine dupa acésta alegere s'a facutu din partea Comissarulu locotinatoriu conscrierea invetiatoriloru ambelor tracte susu mentionate, dupa a cároru finire fiindu tempulu inaintatu la 12¹/₄, sa terminá conferinti'a prima, enunciandu-se cea urmatóre pe la 2 óre dupa amédi. —

Conferinti'a a II din 23 Augustu (dupa amédi) la 2¹/₄ óre readunandu-ne iarasi in sal'a destinata, s'a cantatu „Bine esti cuventatu Christóse Domnedieulu nostru;“ dupa aceea s'au pusu din partea Comissarulu locotinatoriu sub desbatere Instructiunea anulu 1864 incependu-se Conferinti'a dela §-fulu alu 4-lea. —

La punctulu d'antáiu alu acelu §fu au participatu la desbatere mai multi invetiatori, dovedindu din destulu, ca unii au datu punctulu acestui'a intielesulu celu adevératu, si asiá pertractandu-se tóte punctele §-lui alu 4-lea dovedindu partea cea mai mare a Invetiatoriloru ambelor tracte destula activitate.

Dupa aceea s'a pasitu la §-ulu alu 5. din Instructiune.

Despre metodulu de a introduce pre copiii in scriere si citire.

Punctulu I lu definéza invetiatorulu din Zoltanu Gregorie Trifu, aretandu ca invetiatorulu póte deprinde, pre elevii intru cunóscerea „literiloru“ prin intuitiunea deferiteloru loru forme, si a esercitiului prin formarea cu degetulu in aeru, si cu acestea fiindu tempu inaintatu la 5 óre s'a terminatu conferinti'a denumindu-se din partea Comissarulu locotinatoriu cáte doi invetiatori din fiacare tractu pentru tinerea straneloru la bisericu; asijderea totu cáte 2 din fia-care tractu s'a denumitu pe diu'a urmatóre la utrenia, enunciandu-se cá conferinti'a urmatóre pe mâne la 9 óre.

Conferinti'a a 3-a in 24 Augustu de dimineti'a.

La 6 óre ale diminetiei adunandu-ne totu invetiatorii in bisericu s'a sevarsitu sânt'a Liturgia, carea s'a terminatu la 8¹/₄ óre, dupa aceea facendu-se o pauza de ³/₄ de óra, dupa care restempu apoi ne readunaremu iarasi in sal'a destinata; unde numai decátu s'au continuatu mai departe conferirea §lui 5 din Instructiune.

La punctulu alu 2-lea alu acestui §fu e provocatu invetiatorulu Ioann Prosteanu, carele da unu respunsu de totu dubiu. Mai departe la punctulu 3 si 4 respunde invetiatorulu Iliá Manzariu aretandu in cátu-va ca care aru fi trasurile fundamentale ale scrierei. La punctulu alu 5-lea se nascu o desbatere infocata facendu-se 3 propuneri:

a) invetiatorului din Bundorfu Teodoru Hiristu, carele e de parere ca la scoterea literelor din liniile invetiate pana aci aru face dupa parerea sea trasuri pregatitoare in modulu urmatoriu „ / / n.“ Propunerea acest'a nefiindu spriginita nu se priimesce.

b) Propunerea invetiatorulu Dimitriu Lapedatu, carele e de parere ca pentru usurare sa se faca „ i “ catu se pote de simplu cam asiá „ i “

c) a invetiatorului Grigoriu Trifu, carele aru dori ca dupa ce s'au deprinsu baietii cu trasurile fundamentale ale scrierii sa se faca „ i.“ Acesta propunere, de-si n'au fostu spriginita de toti invetiatorii, s'a recomandat din partea comissarului locotinatoriu a se primi propunerea invetiatorului Trifu.

Cu acestea fiindu tempulu inaintatu 12¹/₂ ore sa termina Conferinti'a, enunsiandu-se urmatoarea pe 2 ore dupa prandiu.

Conferinti'a a IV-a dupa amedi. — La tempulu prefiptu adunandu-ne toti iarasi in sala destinata, s'au cantatu „ Bine esti cuventatu.“ apoi s'au continuatu mai departe conferirea asup'a §-ului 5 punctulu 6, la care raspunde Nicolau Grusea din Hendorfu, fara a-lu precisá de ajunsu; si asiá definéza invetiatorulu Porau punctulu ala 6-lea si urmatoarele din §-ulu 5 de ajunsu.

Dupa acest'a s'a trecut apoi la §-ulu 6 din Instructiune, la care au participatu mai multi invetiatori cu destulu interesu. Cu acestea se termina acesta conferintia la 5 ore, enunsiandu-se urmatoarea pe mane la 9 ore dupa finirea serviciului domnediescu.

Conferinti'a a V-a 25 Augustu de dimineti'a, la 6 ore ale diminetii adunandu-ne toti in sant'a bisericica, unde s'a celebratu sant'a Liturgia din partea D. Parochu si Professoru la Institutulu archidiececanu Zacharia Boiu, carele dea rendulu ne-au cercetatu Conferintiele.

Durandu serviciulu ddiescu mai pana la 9 ore ne readunaramu punctu la 10 ore in sala destinata punendu-se sub desbatere §-fii 7 si 8. din Instructiune. Era unu ce placutu a asculta, ca catu de activi s'au purtatu mai multi invetiatori din ambele tracte si cu deosebire la §-fulu 7 despre Computu. —

Acesta conferintia au duratu pana 2¹/₂ dupa prandiu. Deci aflandu-se mai multi invetiatori de o departare de mai multe mile de locuinti'a lor, rogara pre Prea Cinstiele sale dd. presiedinti si pre D. Comisariu locotinatoriu a se termina Conferintiele aceste pentru astadata, cu aceea dorire ca in decursulu anului viitoriu scolaru sa ne mai reintalnimu iarasi.

Dupa aceea sa tinu din partea Comissarului locotinatoru o caventare de incheiare in sensulu §ului ala 15. din Instructiunea pentru comissarii scolari din anulu 1863. In fine invetiatorulu din Danesiú Ioachimu Porau multiami Comissarului locotinatoru pentru prudint'a conducere a acestoru conferintie.

Pecandu era chiaru sa ne despartimu, face D. Protopopu Zacharia Boiu atenti pre invetiatorii, ca remane-va pedeps'a dictata din partea Conferintiei anului trecut si de astadata in vigore pentru invetiatorii ambeloru tracte, carii au absentatu dela Conferintia? Conferinti'a concludu, ca acea pedepsa remane si pe viitoriu, si asiá salutandu-ne fratiesce ne despartiramu fia-care pela ale sale. —

Sighisió'a 25 Augustu 1865.

Ioanne Gheaj'a, Administr. Protop.

Ioanne Ciceiu, Comiss. locot.

Cestiunea Principatelor dunarene.

Constantinopole 24/8.

Dlu Henry Bulver au facutu in urm'a eveniminteloru celoru pe catu de triste asiá si de ticalóse, din urma, propunerea la puterea suzerana a principatelor dunarene, precum si la puterile protectore ale acestoru tieri, ca sa se tramita comissari la Bucuresci, cari sa puna capetu stárei celei triste, ce domnesce in Moldo-Romani'a. Sir Hensy aduse inainte, ca tote scirile, care au sositu in tempulu din urma din principatele dunarene, adeverescu: ca in tierile acesteá domnesce anarchi'a cea mai perfecta insotita de unu despotismu nesuferibilu, asiá incatu eruptiunea rescólei din 15 Augustu se pote privi numai ca unu simptomu alu nemultumirei populatiunei celei pana la estremu iritate prin nedreptati si apesári; ca dupa prim'a erumpere de nemultumire data pe fatia voru mai urma inca si altele mai multe, si ca pentru puterile europene e de mare momentuositate incetarea lucrurilor celoru neregulate in Moldavi'a si Romani'a, deca voru cum-va sa incungiere incurcaturile, ce s'aru pote escá in tempulu celu mai scurtu, cari aru trage tota Europ'a in compatimire.

Representantele Austriei, Prussiei, Rusiei si chiaru alu Italiei suntu aplecati a se alaturá langa propunerea lui S. Henry Bulver, Marquisulu de Moustier insa au protestatu in modulu celu mai hotaritu spriginitu fiindu din tote puterile in protestulu seu de Aali Pasi'a. Marquisulu de Moustier scie

forte bine, ca tramiterea de comissari la Bucuresci aru fi totu un'a cu depunerea lui Cus'a si cu sfermarea uniunei intre Moldavi'a si Romani'a, de ore ce locuitorii principatelor, carii acum suntu imbranciti de despotismulu lui Cus'a, indata dupa ce li s'aru dá ocaziune si-aru aduce vaierarile loru inaintea judetiului puterilor protectore. De orece insa Cus'a este privitu de Tuilerii incatu-va de creatura si vasalulu loru dependinte, nici ca se face ce-va, ce sa contribuie la resturnarea lui. Port'a la parere nu are interesu, de a scuti pe hospodarulu Cus'a, a carui renitentia fatia cu puterea suzerana se descopere cu tota ocaziunea.

Intr'aceea Aali Pasi'a e prea bine instruitu despre parerea domnitore in Moldo-Romani'a, ca sa nu scia, ca dupa resturnarea lui Cus'a, Moldo-Romani'a aru cere dela puterile garante unanimu unu principe strainu. Asiedierea, unui atare aru fi egala cu total'a perdere a principatelor pentru Turci'a si murulu scutitoriu alu integritáiei, dupa care Turci'a au suportatu dejá diverse viscole, aru fi derimatu.

Prin acest'a se esplica interessulu, care lu are port'a de Cus'a.

De orece acum pe de o parte aru fi forte neintieleptiesce, ba mai preste potintia din partea statelor invecinate cu Moldo-Romani'a, ca sa mai suferu economi'a cusaiana, cara de alta parte nepotendu ajunge puterile protectore nici odata la o parere conglasuitore in privinti'a principatelor, asiá e forte probabilu ca puterile cele mari si fara Franci'a in scurtu tempu voru decide cestiunea principatelor, fiindu gat'a si la unu conflictu cu Franci'a.

„N. Fr. Pr.“

Din Brasiovu ni se scrie cu dat'a 25 Augustu: dupa-ce Domnulu Vicepresiedinte alu Tablei regesci, Cavalerulu de Alduleanu a petrecutu mai multe dile la Zernesci pentru bai reci, unde fu priimitu de cerculu seu de alegere prin semne prea onorabile si unde priimi si visite dela mai multi DD. Brasioveni, se indupleca, dupa rogarea dd. negociatori a veni si a petrece cate-va dile in mijloculu Dloru la Brasiovu.

Dorinti'a de a vedé pre D. Alduleanu odata in sinulu loru, purcese din tota inim'a, nunumai pentruca Il. Sea este unu barbatu esitu din sinulu Dloru, care ca Presiedinte alu Eforiei scolare si alu Instantiei antaie urbariale de aici, este in suvenire placuta, ci toldeodata si cu acele calitati eminenti, prin care si-au castigatu recunoscintia nunumai a natiunei nostre ci si a regimului si a strainiloru. — In Brasiovu visitele se multiplicara. A fostu invitatu la multe case. In 24 Augustu se dedu in onorea Dniei Sele unu banchetu, care fu cercetatu de 60 de persone, si la care firesce se radicara mai multe toaste. Adi pleca Dlu Vicepresiedinte la postulu seu, petrecutu pana la Ghimbavu de amici si stimatori in 8 calesce. Respectulu si cordialitatea, cu care Brasiovenii salutara si priimira pre distinsulu barbatu alu natiunei si patriei nostre, precum si simtiulu, cu care se despartira de Il. Sea, suntu o dovada noua, ca Brasiovenii sciu pretiu si stimá adeveratulu meritu. Ei au cunoscutu, ca natiunea nostra, cu deosebire astadi in impregiurari seriose, numai pe astfelu de barbati si pote basá venitoriulu seu, si suntu tari in credintia, ca Il. Sea, precum pan' aci, asiá si n'venitoriu va sci lucrá totdeun'a in folosulu patriei si natiunei sele.

Hermanu (anga Brasiovu) 20 Augustu. Onorate Domnule Redactoru! Permeteti-mi, ca sa facu si eu in pretiutulu nostru jurnalulu „Tel. Rom.“ din partile nostre unu micu raportu despre Conferintiele invetiatoresci, ce s'au tinutu in intielesulu maritei ordinatiuni emise in privinti'a acest'a din partea Ven. Supremei Inspectiuni de scóle din Archidieceps'a nostra.

Preaonoratulu nostru D. Protopopu Ioann Petricu, pentru de a inlesni convenirea invetiatoriloru si preotiloru tractuali, convocati la conferintia, au aflatu de bine a designá de locu alu conferintiei Hermanulu, carele este cam in centrulu Protopopiatulu II alu Brasiovlulu si alu Trei-Scaunelor.

In 16 Augustu, ca la diu'a destinata pentru inceperu Conferintieloru, dupace s'a celebratu si Liturgi'a, laudatulu D. Protopopu a deschisu antai'a conferintia cu unu cuventu prea frumosu si insuffletitoriu, luandu-si de motto cuvintele citate in circulariulu Escelentei Sele Parintelui nostru Metropolita si suprema Inspectoru de scóle:

„Umblati pana aveti lumina, ca intunereculu sa nu ve cuprinda pre voi;

„Pana aveti lumina, credeti in lumina, ca sa fiti fiii luminei! Ioann C. 12 v. 35 si 36.

Pe temeulu acestoru cuvinte sante P. Protopopu se adresa mai antaiu catra invetiatori si le puse la inima insemnatarea si santieni'a chiamarei si a detorintiei loru invetiatoresci, ca mai antaiu au de a se luminan pre sine insisi, pentru ca apoi sa pota lumina si pre tinerimea, ce li s'aru incredintiatu loru spre stersitululu acest'a. —

Că unu indemn poternicu spre a se jertfi pentru chiamarea ce au luat asupra-si, le aduse înainte nenumeratele și marile jertfe, ce le aduce Archipastorul nostru pentru cultura și prin aceea pentru binele și fericirea fiiloru sei sufletesci. Cu asemenea cuvinte strabatătoare și exemple miscătoare se adresa mai departe multu meritatul nostru Protopopu și cătra Preotii și eforii scolari, cari inca erau de fatia la Conferintia in numeru frumosu, și i indemnă a implini cu acuratetia ordinatunilor arhiepiscopesci și guverniale esite pentru infflorirea scóleloru nóstre. căci numai infflorindu acelea, nu vomu mai umblă in intunerecu, ci vomu petrece in lumina, că sa fimu fiii liminei.

In conferintia antăia dupa cuventare, precum și in celelalte următoare patru s'au luat înainte Instructiunile din anii 186²/₃ și 186³/₄, și in fine Computulu in scól'a populara de D. Prof. I. Popescu. —

Cetindu-se și procelindu-se Instructiunile, Conferintia a venit la acea parere, ca in semestrulu de véra prelegerile, unde din caus'a ocupatiunilor rurale nu se potu tine dupa Instructiune, sa se tine numai dimineti'a dela 6—8 óre și unde nu s'aru poté nici acest'a, scadiementulu acest'a in invetiamentu sa se suplinésca in scól'a de repetitiune de Duminec'a și serbatórea, că la alte confessiuni. Eara sub decurgerea convorbirei asupr'a metodei infatisiate in mentiunată „Carte de Comptu“, la propunerea subscrisului Conferintia a facutu decisiune, ca pe viitoriu sa se îndátoreze a luá parte la conferintia in asemenea tipu precii cá si invetiatorii, pentru cá astfelu facendu-se ambe părțile cunoscute cu nóuele metode, nu numai sa nu vina in conflictu, ci sa se póta ajutá imprumutatu unii pre altii, — precum o cere acést'a referintia, in care stau preotii cá inspectori de scóle fatia cu invetiatorii.

Inainte de a incheiá raportulu acest'a, vomu sa mai impartasiescu inca unu ce imbucuratoriu. In urm'a staruintieloru și provocarilor inspectoratului nostru districtualu de scóle, antistiele comunale din Hermanu și San-Petru au assignatu din loculu alodialu gradini de pomi pentu scólele nóstre, la Bodu s'au mai imbanatáitu salariile invetiatoriloru nostri din cass'a alodiala in proportiune cu ale celoru evangelici; ear Comun'a din Kis-Borosnyo a datu 1¹/₂ jugeru pamentu pentru imbanatáirea lefei invetiatoresci. Georgiu Dogariu m. p. Parochu gr. or.

Din Arad'u audimu trist'a scire, ca d. Consiliaru de scóle Constantinu Ioanovicu, dupa o bóla indelungata și grea a reposatu la Bud'a. —

Varietáti și noutáti de di.

(Scóla notátórea.) In Belgiu se ocupa o societate de negociatori cu unu planu, straniu la parere, dar in realitate fórtá practic. Ea va sa înfintieze o expeditiune impregiurulu pamentului, la carea sa iee parte 120 tineri, elevi ai academiiloru de comerciú, impreuna cu profesorii loru, și astfelu calatorindu pela tóte popórele pamentului și statfunandu pela tóte porturile mai insemnate, sa faca unu cursu totdeodata teoreticu și practic de tóte sciintiele, ce stau in relatiuni cu comerciulu. Guvernulu belgiucu sprijinesce cu taria proiectulu acest'a. —

Principatele române unite.

Principele au intratu Domineca, 22 Augustu, sér'a, in capitala și a trasu la palatiulu de véra dela Cotroceni. Dupacum ne spune „Tromp'ea Carpatiloru“, Mari'a Sea au arefatu nemultiamire cu asprimea cea preste mesura la innadusirea revoltei, precum și cu proclamatiunile cele multe ale ministriloru, cari mai multu au spaimentatu decâtu au liniscitu poporulu. Mari'a Sea se ocupa necontentitu, dice acestu diariu, cu cercetarea celoru petrecute in 3/15 Augustu și visitéza casarmele și spitalele. — Cu ocasiunea intrárei Principelui in resiedintia sea de véra, municipalitatea capitalei, spune „Epoé'a“, i-a prezentatu unu buchetu de flori, care Inaltínea Sea l'a datu ministrului de resbelu, cá sa incunune cu elu armat'a. Intrandu in sal'a cea mare, unde erau adunati siefii toturoru corporiloru, Mari'a Sea le adresa câte-va cuvinte in laud'a armatei; apoi venindu a vorbi despre evenimintele din 3/15 Augustu, Damnitóru nu le dete nici pe departe insemnateea aceea, ce li o atribuisse ministrulu de interne, generariulu Florescu, — testimoniu preafumosu, ca principele e 'nsufflitu de iubire și incedere adeveratu parintésca cătra poporulu seu.

La propunerea ministrului de interne, consiliulu comunei Bucuresci este desfiintiatu, și pána la o nóua organizare trebile se voru conduce prin o comisiune de 5, ce consiste din dd. Alexiu Marinu, E. Winterhalder, C. Iliescu, Ioann Falcoianu și Protopopulu Dim. Castrișiu. — Caus'a acestei dissolviri este puțin'a energia, ce aru fi desfasuratulu consiliulu municipalu in portarea afaceriloru comunale.

Prefectulu de politie, d. Marghilomanu, s'a retrasu

dela postulu seu. Directorulu generalu alu posteloru și telegrafului, Maiorulu Liebrecht, a plecatu repede din tíera.

O scire adeveratu trista aduce „Tromp. Carp.“, ca adeca reprezentantele Romaniei la Constantinople, d. Negri si-aru fidatú dimisiunea. Nóue ne place a crede, ca d. Negri va privi positiunea sea cá o manifestare a incederei și onorárei din partea natiunei, prin urmare și perseverarea intr'ens'a, tocmai in aceste tempuri grele și decidiátórea, cá o datorintia sacra natiunala.

Tocmai priimiramu nr. 1. din diariulu comercialu franceso-románu „Echo Danubianu“, ce lu anunciamu intr'unulu din numerii nostri din urma. — Dar pecandu erá sa ne bucurámu de acestu productu nou alu spiritului romanescu, vine „Monitoriulu oficialu“ a ne spune, ca „Epoé'a“ este suprimata prin ordonantia de pressa. In „Romani'a libera!“ —

In politic'a esterna, afara dór de intalnirea la Biarritz a Imperatului Napoleonu cu regin'a Isabell'a din Spania, nimicu mai momentosu.

Nr. 33—1 CONCURSU.

Devenindu vacanta statiunea invetiatoresca de class'a a patr'a, dela scól'a capitala din Branu, cu unu salariu anualu de 200 fl. v. a. cuartiru și 4° de lemne, — spre ocuparea eii se deschide concursu pána la 15 Septembrie a. c.

Concurentii, dela cari se cere, sa fia absolvatu celu puținú gimnasiulu inferioru, au sa inaintedie cererile loru cuviinciosu instruate — la subscrisulu scaunu Protopopescu pána la terminulu de susu.

Dela scaunulu Protopopescu gr. or. alu Branului.

Zer nesci, in 20 Augustu 1865.

I. Metianu, Protopopu.

Nr. 34—2 Concursu.

Devenindu vacanta statiunea invetiatoresca gr. res. din opidulu Ili'a, cu care este impreunatu unu salariu annuale de 200 fl. v. a. cuartiru, și lemne de focu pentru ocuparea acelei'a se deschide prin acést'a Concursu pána la 15 Septembrie a. c. c. n.

Doritorii de a ocupá acésta statiune au de a-si asterne cererile sele prevediute cu documentele:

- 1) Ca suntu de religia gr. or.
- 2) ca au absolvatu gimnasiulu inferioru, s'au celu puținú 2. clase gimnasiale, și cursulu pedagogicu seu clericalu in institutulu Archidiecesanu,
- 3) Sa produca cunoscintia indestulátórea despre limbile patriei;
- 4) Sa produca testimoniu de moralitate buna, și caracteru nepetatu.

Cu aceste documente au de a se adresa la subscrisulu Inspectoratu districtualu pána la terminulu mai susu prefiptu.

Ili'a 23 Augustu 1865.

Ioanne Orbonasiu, Prot. și Inspect. Distr.

Nr. 35—1 Concursu.

Devenindu vacante statiunile invetiatoresci din comenele gr. orient. din Protopopiatulu Turd'a superióra,

- a) Mesterháza impreunata cu unu salariu annuale 120 fl. v. a., și cortelu liberu și lemne,
- b) Polat'a impreunata cu unu salariu annuale 80 fl. v. a., și cortelu liberu și lemne,
- c) File'a impreunata cu unu salariu annuale de 80 fl. v. a., cortelu și lemne,
- d) Rip'a de josu impreunata cu unu salariu annuale de 125 fl. v. a. cortelu liberu și lemne,
- e) Iabeni't'a impreunata cu unu salariu annuale 65 fl. v. a., cortelu liberu și lemne,
- f) Hodaculu Gurgiului impreunatu cu unu salariu annuale 32 fl. v. a., cortelu și lemne,
- g) Nadasi'a romána impreunata cu unu salariu annuale de 24 fl. v. a., cortelu și lemne,

La care se deschide Concursu pána la 15 Octóbre st. v. cari aru dori de a ocupá vre-un'a dintre acestea statiuni invetiatoresci, pána la suscitata di au a-si asterne concursele sele la subscrisulu, cuviinciosu timbrate.

- a) Adeverintia de botezu, ca suntu de religiunea gr. res.
- b) Adeverintia despre studiele absolvate,
- c) Adeverintia despre portarea morala și politica, precum și adeverintia despre serviciulu de pána acum.

Protopopiatulu și Inspectoratulu Distr. scolaru gr. res. alu tractului Turd'a superióra.

Idicelu in 21. Augustu 1865.

Ioșifu Brancoveanu

Protopopu și Inspectoru distr. scolare.